

Common Security and Defense Policy of the European Union – development, forces, trends and scenarios in the European Security Strategy

Обща политика за сигурност и отбрана на Европейския съюз- развитие, движещи сили, тенденции и сценарии в Европейската стратегия за сигурност

Stojko Stojkov¹

Стойко Стойков¹

Между реалност и заблуди мост не може да се построи...

Abstract. The article reviews the development of the European Policy for Security and Defense. The evolution in the approach of European Security is studied – from political cooperation to a Common Foreign Policy as well as Security and Defense Policy. The role of European Union as a global player is considered in two main aspects – Managing global security and establishing effective management system.

Keywords – European Security Strategy, Common Security and Defense Policy of the European Union, North Atlantic Treaty Organization

Непрекъснато променящите се предпоставки за сигурност изправиха обаче европейците пред спешната необходимост непрекъснато да задълбочават общата си визия за заплахи, рискове, възможности и политически реакции, както и системно да актуализират стратегията за сигурност и по този начин да допринасят за създаването на предпоставки за развитието на паневропейска стратегическа култура в сферата на сигурността.

Правенето на предвиждания за бъдещи развития в сферата на сигурността не може да бъде еднократно упражнение, а следва да се превърна в непрекъснат процес, който да позволява актуализиране на „визията“ в съответствие с реалното развитие на ситуацията.

¹Стойко Димитров Стойков, полковник, доцент, доктор, катедра “МСО” при факултет „Национална сигурност и отбрана” на ВА „Г.С.Раковски”

Стратегиите и концепциите за сигурност представляват основополагащи документи при формирането на политиката за сигурност на субектите на международните отношения. Научно-аналитичния обзор на някои от основните такива документи в евроатлантическата зона, които касаят и нас като част от Европейския съюз (ЕС) и страна членка на НАТО, ще ни позволи да намерим своето достойно място.

Особено значение за България като член на ЕС има приетата през декември 2003 г. Европейска стратегия за сигурност(ЕСС). В завършения си вариант тя е много по-умерена във формулировките и скромна в набелязаните действия в сравнение с първия проект, представен от Хавиер Солана през юни с.г., както и в сравнение с американската стратегия.

Това е лесно обяснимо, от една страна, на фона на факта, че външнополитическите – и особено военните – инструменти на ЕС са все още слабо развити, а от друга страна, тъй като тогава документът е плод на компромис между петнадесет държави с много различни виждания, възможности и проблеми.

На срещата на върха на ЕС през 2003 г. в Брюксел, държавните глави и ръководителите на правителствата на тогава 15-те страни-членки, единодушно одобряват първия документ за стратегията за сигурност на съюза, съставен под ръководството на Хиер Солана. В документа от 14 страници, Европейската стратегия за сигурност предвижда да се справя както с далечни, така и с близки заплахи и да изгражда сигурност в Европа.

Ключовите цели на усилията на ЕС представляват защитата на своята сигурност чрез повишаване отбранителните способности на Европа при справянето с кризи и прокламация на своите ценности, без да се прекрати съюза със Северна Америка.

Според Европейската стратегия за сигурност, често приветствана като “първата значима крачка” по пътя към изграждане на цялостна европейска стратегия за сигурност, характеристиките на съвременните рискове и предизвикателства пред сигурността са асиметричност, анонимност, невъзможност за географско локализиране, взаимовръзка между отделните заплахи и размиване на границите между вътрешна и външна сигурност. Географското разположение е изгубило своята роля като фактор за сигурност. Високите нива на взаимообвързаност водят до ситуация, в която е невъзможно географско съдържане на съвременните заплахи. [1]

Същевременно развитието на информационните технологии доведе до сериозно съкращаване на разходите за обмен на информация при повишаване на степента на достъпност на съществуващата информация. Отделните опасности, които застрашават европейската сигурност, са взаимно свързани. Вътрешна и външна сигурност се припокриват до голяма степен. Така например държавите-членки на ЕС и техните интереси са обект на терористични атаки както в рамките на ЕС, така и извън него. От друга страна, терористи използват някои държави-членки на ЕС като бази за подготовка на операции в различни точки по целия свят.

Някои глобални тенденции на развитие и заплахи имат пряко отражение върху европейските общества, например, нелегалната миграция, регионалната нестабилност, която не се спира пред границите на съответните държави, икономическата зависимост и нестабилност в резултат на недостиг на енергоизточници, което от своя страна води до радикализация и социална маргинализация. Ако тези явления и причините за тях не бъдат анализирани в рамките на един цялостен контекст, ЕС и правителствата на държавите-членки не биха могли да предложат ефективни решения за съответните проблеми.

Независимо от обстоятелството, че факторите за международната сигурност стават все по-многобройни, естеството на заплахите пред европейската сигурност налага държавите-членки на ЕС да излязат с предложения за съгласувани реакции. Приспособяването към новите условия прави сътрудничеството все по-наложително. Асиметричността, анонимността, детериториализацията и взаимовръзката между отделните заплахи означава по същество, че отделните европейски държави са засегнати от съвременните заплахи малко или много по един и същ начин. Поради естеството на заплахите и предизвикателствата, пред които са изправени, и поради степента на все по-голяма взаимозависимост помежду си отделните държави имат все по-

ограничени възможности да гарантират сигурността на гражданите си в национален контекст.

Тези тенденции налагат засилване на сътрудничеството между различни сектори на националните администрации и между отделните институции на Европейския съюз. Политиката на сигурност се възприема традиционно като прерогатив на Министерствата на външните работи и на отбраната, но в днешно време важна роля при формиране на политиките за сигурност играят и правни и съдебни проблеми, въпроси на околната среда, имиграцията и др.

Амбицията е да се засили общото разбиране за комплексната глобална и социална същност на европейската сигурност, за да могат да се предвиждат новите заплахи и да се предлагат възможности за тяхното овладяване.

При разработването на обща визия и холистичен подход към настоящите и бъдещи заплахи и предизвикателства пред европейската сигурност особено внимание се отделя на идентифициране на решения, при които сътрудничеството на европейско ниво се възприема като общ интерес и фактор за добавена стойност към усилията на отделните държави.

За постигането на тези цели е необходимо:

- установяване на нови норми за предвиждания, свързани с проблеми на европейската сигурност;
- поставяне на процеса за изграждане на средносрочна до дългосрочна визия на систематични основи при включване на широк кръг от експерти;
- анализиране на политическия контекст, тенденциите и движещите сили по отношение на европейската сигурност;
- инициране на обществен дебат на европейската общност по дейността, свързана с проблеми на сигурността;
- идентифициране на потенциални бъдещи заплахи и технологични възможности за тяхното овладяване;
- формулиране и оценяване на цялостни сценарии във връзка с някои конкретни заплахи;
- формулиране на приоритети за бъдещи действия;
- формулиране на нова холистична концепция за европейската сигурност, която да отчита интересите на държавата, обществото и отделната личност;
- изграждане на връзка между отделните европейски и национални проекти, свързани с разработване на предвиждания за бъдещето развитие в сферата на сигурността.

Несъмнено най-доброто средство за постигане на поставените цели в тази област е „ефективно многостранно сътрудничество“, уповащо се на международните институции и международното право. Европейският парламент реши, че поради промяната на геополитическата обстановка стратегията ще трябва да включи нови предизвикателства като увеличаващата се конкуренция в енергийния сектор, природните

бедствия и сигурността на външните граници на Европейския съюз, като формулира и редица предложения относно някои насоки на стратегията (концентриране на капацитета върху географската близост, стратегическия транспорт, изграждане на европейски пазар за оборудване, обща разузнавателна система и т.н.).

В *“Европа 2020”*- Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж”, която идва да замени не толкова успешната Лисабонска стратегия, държавите-членки изразиха съгласие с необходимостта от по-съгласувано обмисляне в тази област на равнището на Европейския съюз, общо за трите стълба на Съюза, за постигане на по-голяма ефективност на външните действия на Европейския съюз в тази област. Позовавайки се на оказаната понастоящем подкрепа на различни страни, на регионалното местоположение и съответните стратегически рамки, чрез които Европейската общност поддържа реформата в областта на сигурността, се предлагат перспективи за средствата за увеличаване, чрез собствена добавена стойност, на цялостната подкрепа, оказвана от Европейския съюз. [2]

За да увеличи приноса на Европейската общност за общата подкрепа, оказвана от Европейския съюз на реформата в областта на сигурността, се препоръчва да се засили политиката и да се програмира този диалог. Реформата в областта на сигурността е наложително да бъде включена в стратегическите документи по страни и региони, в плановете за действие и инструментите за програмиране, като се спазва координацията на планирането и се създадат инструменти за планиране и прилагане чрез обучение, съответстващо на реформата в областта на сигурността.

Развитието на Европейската политика за сигурност и отбрана (ЕПСО) се осъществява в рамките на Общата външна политика и политика на сигурност на ЕС (ОВППС) с цел създаването на необходимия капацитет на ЕС за автономни решения и действия за управление на кризи, основан на надеждни военни способности. За ЕС е характерен всеобхватен подход при управлението на конфликти, включително тяхното предотвратяване, управление на кризи и следкризисно възстановяване. ЕПСО е интегрална част от Общата външна политика и политика на сигурност на ЕС (ОВППС) и тя осигурява на ЕС оперативен капацитет, основаващ се на военни и граждански способности – предоставени от страните-членки.

Приносът на страните-членки може да бъде и във вид на сформирани между тях многонационални сили. ЕС ги използва извън своята територия, с оглед поддържане на мира, предотвратяването на конфликти и засилването на международната сигурност в съответствие с принципите на Устава на ООН, позовавайки се на разпоредбата на Устава на ООН (чл. 51) за взаимопомощ между страните-членки в случай на въоръжена агресия, като за страните-членки на НАТО това е основата на тяхната

колективна отбрана и форматът за изпълнение на ангажимент от такъв характер. [3]

Всъщност отсъствието на ефективно и ефикасно глобално управление и наличието на продължителна криза на доверие към възможностите на Организацията на обединените нации за поддържане на международната сигурност са две от причините за обезпечаване и управление на глобални и регионални промени чрез международно признати средства.

Европейският съюз постигна една впечатляваща еволюция в подхода си към сигурността и от политическо сътрудничество се стигна до обща външна политика и политика за сигурност и европейска политика за сигурност и отбрана. От регионално схващане за сигурност, Европейският съюз стигна до глобално схващане за сигурност, при което ролята му на глобален играч трябва да се тълкува като обединяваща две различни по сложност и обхват, но взаимно свързани и допълващи се, сфери на дейност - първата е управление на глобалната сигурност, втората е изграждане на ефективна система на управление.

С провъзгласяването си за глобален играч, Европейският съюз всъщност заявява амбиция да бъде международен фактор, който ще формира световната политика, ще се намесва в управлението на глобалната сигурност със собствени автономни сили и ресурси и ще влияе за формиране на такава система за глобално управление на двайсет и първи век, която да съответства на **политическия и социално-икономическия европейски интеграционен модел**. Към днешния момент определящото е, че Съюзът вече е заявил базисни характеристики, които му позволяват да участва в глобалната политика като достатъчно влиятелен фактор.

На пръв поглед трансформацията на Европейския съюз в сферата на сигурността и отбраната изглежда бавна. В случая обаче е по-важна стратегическата значимост на този процес, а не отрязъка от време, който от историческа гледна точка, е по-скоро кратък. Относително бавният ход на политическата трансформация на Европейския съюз се дължи на много причини: на придържане към постепенен подход, характерен въобще за развитието на европейската интеграция, въздържане, особено на големите страни-членки на Европейския съюз, да ограничат суверенитета си в тази централна сфера на власт и отсъствието доскоро на стратегически предпоставки за такова развитие.

Успешната динамика в задълбочаване на европейската интеграция и в разширяване на нейния географски обхват, настъпващи при небивало благоприятна среда на сигурност след края на "студената война" ускориха процесът на създаване на новата мощ на Европейския съюз.

Лисабонската стратегия от 2000 г. очерта амбиция на Европейския съюз да се превърне до десет години - "в най-конкурентноспособната и динамична икономика в света, основана на знанието и способна да осигури устойчив икономически растеж при подобрени възможности за заетост и социално

приобщаване". Да определено тази Лисабонска стратегия не успя, само в определени направления. Фактът, че пет години по-късно европейските ръководители прецениха Лисабонската стратегия и отдалечиха първоначалните ѝ срокове е проява на реализъм и последователност в преследване на стратегическите цели на Съюза.

Стратегическа предпоставка за трансформацията на Европейския съюз е възприемането на глобален подход на Европейския съюз към заплахите и предизвикателствата на 21-ия век. и превръщането на Европейската икономическа общност в пълнокръвен политически съюз ориентиран към постигане на параметри на глобална сила.

Основните заплахи за сигурността на обществото - тероризъм, - разпространението на оръжие за масово унищожение и средства за пренасянето им; - нарастващият брой страни с разпадаща се държавност; - регионални или вътрешнодържавни конфликти, които със своята продължителност или безконтролност вече се оприличават на "черни дупки", генериращи източници на несигурност далеч зад пределите си, както и транснационална организирана престъпност имат глобални измерения или контекст и повечето от тях действат по асиметричен или нестандартен начин върху средата на сигурност.

Доколкото нито една от новите заплахи не е изцяло военна, справянето с която и да е от тях също не може и не трябва да бъде с чисто военни средства. И точно тук се крие силата и уникалната приложимост на европейския модел на *"Европа 2020"*.

Доктриналните виждания на Европейския съюз по въпросите на сигурността отбелязват непрекъснато развитие. Разпадът на държавността е най-вероятната алтернатива на преход към демокрация в райони и страни на дестабилизация и следователно, процесът на управление на сигурността трябва да се подчини на съвършено друга логика и подход. Предишният тесногърд подход на Запада, насочен към укрепване на собствените национални граници и мерки за задържане на заплахи, който често включваше и "изкуствено поддържане на авторитарни режими", вече не е реалистичен в свят, характерен с глобална взаимосвързаност.

Европейският съюз за първи път и първи измежду всичките глобални играчи предпочита подход към сигурността, основан на превантивно ангажиране навсякъде по света, вместо досегашния подход на сдържане на заплахите по непосредствените си граници.

Нововъведенията в общата външна политика и политиката за сигурност и в общата политика за сигурност и отбрана са основният инструментариум, чрез който ЕС търси засилване и затвърждаване на присъствието и ролята си на международната сцена.

Основен аргумент за отделяне на Общата външна политика и политика на сигурност на ЕС (ОВППС) в специален раздел в договора е не просто особената

чувствителност и ревност на държавите-членки към нея, а характерът ѝ на *специална политика, която пресича хоризонтално всички останали*, значително по-обособени и самостоятелни „вертикални“ политики на Съюза.

Европейската интеграция е един от най-успешните примери за това как държавите успешно преодоляват силовата политика. В днешния си развит вид европейската интеграция се явява едновременно стимулатор на глобализация и защитен фактор срещу нейни неприемливи аспекти. Европейският съюз вече разполага с функционални предимства за управление както на традиционната глобална политика, свързана с териториалната география - това са държавният суверенитет, границите, международното сътрудничество в правителствени организации - така и на онова ново явление, което теоретичите наричат глобално над териториално пространство.

Днес именно това пространство все повече бива завладявано от недържавни и субдържавни международни мрежи и процеси, чиито възможности и ефективност далеч надхвърлят потенциала за противодействие на която и да е отделна държава или междуправителствена организация. Част от тези глобални сили и процеси стимулират икономически растеж, благоденствие и обмен на идеи и информация, други имат смесен ефект, трети действат в неприемливата сфера на международни тероризъм и транснационална организирана престъпност.

За практическото осъществяване на своята новаторска стратегия за сигурност Европейският съюз е в процес на доразвиване на общата външна политика и политика на сигурност, на европейската политика за сигурност и отбрана, както и на - което е и новият момент - обвързването им с други релевантни политики - правосъдие и вътрешни работи, външни отношения, съседска политика, обща търговска политика, политика за развитие и т.н. Така, както е размита границата между вътрешни и външни аспекти на сигурност в условията на глобализация, така все по-комплексна интердисциплинарна и нетрадиционна ще става външната политика и политиката на сигурност на Европейския съюз.[4]

Глобалната насоченост на политиката за сигурност на Европейския съюз започва да се превръща в обективна необходимост от гледна точка на стратегическите интереси на Съюза. Стремещът на Европейския съюз към глобална роля, в това число в областта на сигурността, вече е стимулиран много повече от глобализацията и взаимодействието между нови политически, икономически и културни интереси в глобалното пространство отвъд суверенитета на държавите, отколкото от амбиции и интереси на отделни европейски държавници.

Ценностната система, икономическата мощ, политическото влияние, териториалният обхват и човешкият потенциал на европейската интеграция достигнаха параметри, които предопределят и налагат определено поведение на Съюза в глобалната

общност, предназначено, ни повече ни по-малко, да осигури неговото самосъхранение и развитие.

Завършването на процеса на превръщане на Европейския съюз в глобален играч, не е гарантирано срещу спорове и разделения между страните-членки, дори и оброти. То е силно зависимо също от способността на Съюза да настигне Съединените щати по основни икономически показатели и да се съревновава по динамизъм с икономиките на Китай и Индия. Но най-вече и на първо място успехът на начинанието зависи от уменията на Европейския съюз да осъществи своята глобална амбиция по начин, който не допуска разкол и отслабване на НАТО и създава предпоставки за нова база на стратегическо трансатлантическо сътрудничество.

Резолюцията на Европейския парламент от 19 февруари 2009 г. относно Европейската стратегия за сигурност и Европейската политика за сигурност и отбрана (ЕПСО) посочва, че Европейският съюз се нуждае от развиване на стратегическата си автономност чрез силна и ефективна външна политика и политика за сигурност и отбрана, за да укрепва мира и международната сигурност, да защитава интересите си по света, както и сигурността на своите граждани и да опазва световния мир. Добавя се уредбата на общата външна политика и политиката за сигурност (ОВППС) и общата политика за сигурност и отбрана (ОПСО), както са формулирани в Конституцията.

Изразяваната подкрепа на Концепцията за "отговорност за защита", приета от ООН през 2005 г., и Концепцията за "човешка сигурност", която се основава на върховенството на индивида, а не на държавата, подчертава, че тези концепции включват както практически мерки, така и строги политически насоки за стратегическата ориентация на европейската политика на сигурност, която дава възможност за ефективни действия при кризи. За да успее тази политика трябва да съчетава употребата както на граждански, така и на военни средства и капацитет и тя изисква тясно и непрекъснато сътрудничество между всички участници.

Твърде често начинът на мислене в държавите-членки на ЕС остава ограничен в рамките на интересите на националната сигурност и по този начин се пренебрегва общата отговорност за защитата на обединените европейски интереси. Този подход носи обратни на желаните резултати и в резолюцията настоятелно се призовава държавите-членки да мислят по-мощно, за да превърнат ЕС в по-важен участник на международната сцена, като предвидят по-ефективна структура за европейска сигурност.

Взаимното съгласуване на осъвременената ЕСС и новата Стратегическа концепция на НАТО (Лисабон-2010) ще позволи на Европейският съюз да формулира ясно своите общи интереси и определи амбициите си по отношение на своята роля в света с което да направи общата си политика по-съгласувана и ефективна.

Европейският съюз не следва да се опитва да се превърне в суперсила като Съединените щати, а

вместо това следва да гарантира своята сигурност, и да допринесе за многостранна система за глобална сигурност в рамките на Обединените нации, като гарантира спазването на международното право и ефективното предотвратяване на кризи и конфликти, както и за управление и разрешаване на следконфликтни ситуации, защото сигурността и правата държави са необходими условия за развитието и дългосрочната стабилност.

През следващите години ЕС действително трябва да е способен, в съответствие с поставената амбициозна цел, за разгръщане на 60 000 души в срок от 60 дни в рамките на мащабна операция, която е част от операциите, предвидени в „Приоритетна цел 2010” и в гражданска приоритетна цел 2010, да планира и провежда едновременно:

- две мащабни операции за стабилизиране и възстановяване, с подходящ граждански компонент, с участието най-много на 10 000 души, в продължение на поне две години;

- две операции за бързо реагиране с ограничена продължителност, в които се включват и бойните групи на ЕС;

- операция за спешно евакуиране на европейски граждани (за по-малко от десет дни), като се отчита първостепенната роля на всяка държава-членка по отношение на нейните граждани и се използва понятието за пилотна консулска държава;

- една мисия за морско или въздушно разузнаване/забрана;

- една гражданско-военна операция за хуманитарна помощ в рамките на максимум 90 дни;

- десетина граждански мисии в рамките на ЕПСО (включително полицейски мисии, мисии за установяване на правова държава, за гражданска администрация, за гражданска защита, за реформа на сектора за сигурност или за наблюдение) в различни формати, в т.ч. действащи в обстановка, изискваща бързо реагиране, включително мащабна мисия (с възможност за включване на до 3000 експерти), която може да продължи няколко години.

Призовавайки отново да се започне плодотворен широк публичен дебат относно **“Бяла книга за европейската сигурност и отбрана”**, като инструмент, с който да се даде начало на широк публичен дебат в съюза и да се гарантира, че ЕСС се прилага ефикасно чрез :

- дефинирането на общи европейски интереси в сферата на сигурността и отбраната;

- дефинирането на критерии за стартиране на мисии на ЕПСО;

- предложения за ново партньорство – „ЕС-НАТО”;

- разглеждане на въпроса за националните "възражения".

Европейският съюз трябва да разполага със средства за прилагане на своите политики и наред със засилване на дипломатическия си капацитет. Той се нуждае както от граждански, така и от военен капацитет, за да укрепва ЕПСО и да изпълнява отговорностите си в международен план.

Европейският съюз следва да продължи да изгражда капацитета си въз основа на гражданските и военните приоритетни цели.

Държавите-членки на ЕС заедно **изразходват** за отбрана повече от **200 000 000 000 EUR** годишно, което е повече от половината от разходите за отбрана на Съединените щати, **но** продължава да **липсва ефикасност и координиране в използването на тези средства**. Затова настоятелно се призовава за полагане на повече усилия за премахване на ненужното дублиране между държавите-членки, а именно чрез специализация, обединяване и споделяне на съществуващия капацитет, както и съвместно изграждане на нов капацитет.

Настоятелно се призовава, Европейския съюз и неговите държави-членки да концентрират усилията си върху общия капацитет, който може да бъде използван за целите както на отбраната, така и на сигурността, защото потребностите от капацитет за операциите на въоръжените сили, операциите за наблюдение на границите, защитата на жизнено важна инфраструктура и управлението при бедствия често са технологично много сходни или дори еднакви и това създава нови възможности за използване на синхрон и за подобряване на оперативната съвместимост между въоръжените сили и силите за сигурност.

Капацитетът на Европейския съюз за самостоятелни действия в областта на външната политика и политиката за сигурност следва да се подобри чрез целенасочено развитие на капацитета му за анализ, планиране, командване и контрол и разучаване чрез създаване на интегрирана структура за гражданско и военно стратегическо планиране за операциите и мисиите на ЕПСО.

Динамичното развитие на сътрудничеството на националните въоръжени сили към все по-тясно синхронизиране предполага в този процес да бъдат изградени **„Синхронизирани военни сили на Европа“ (SAFE)** с идеята за европейски статут на военнослужещи в рамките на **SAFE**, с който да се уреждат стандартите за обучение, оперативната доктрина и свободата на оперативни действия, въпросите, свързани със задълженията и правата, както и нивото на качество на оборудването, медицинското обслужване и социалното осигуряване.

Обща позиция определя и общи правила за режим на контрол върху износа на военни технологии и оборудване, с който Кодексът за поведение относно износа на оръжие се преобразува в правно обвързващ инструмент, позволява на националните държави да приемат индивидуално по-строги мерки и осигурят общи оръжейни системи чрез силна промишленост за европейска отбрана, която ще е в състояние да задоволява настоящите и бъдещите потребности на военните европейски сили и ще спомогне за придобиването от Европа на самостоятелност и независимост.

Особено важно е да бъде укрепен **Европейският колеж по сигурност и отбрана**

(**ЕКСО**) и той да се превърне в постоянна структура, която да ускори допълнително развитието на специфично европейска култура на сигурността. Наложителни са по-нататъшни инициативи за общо обучение и общи стандарти за личния състав, който ще бъде разположен и ще работи заедно в граждански и военни операции, за координация на обучението, свързано с кризите, програми за обмен сред въоръжените сили в Европа и отваряне на армиите за граждани на други държави-членки на ЕС.

Изразява се и силна подкрепа на успешните европейски програми, като например **Eurofighter**, който ще служи като **основен боен самолет за европейски въздушни сили** през следващите десетилетия.

Планът за развитие на отбранителните способности за нуждите на Европейската политика за сигурност и отбрана (**ЕПСО**) разработен от страните-членки на Европейската агенция за отбрана, за да ги подпомогне при разработването на техните национални планове си поставя следните цели:

- да определи приоритетите при развитие на отбранителните способности;
- да разкрие възможности за обединение и сътрудничество;
- да направлява изследванията и индустрията.

Дългосрочна визия за необходимите европейски способности и капацитет на **ЕПСО** предвижда процеса да се развива по следните взаимодопълващи се направления:

- глобален контекст за развитието на **ЕПСО** – еволюция на средата за сигурност до 2025 г.;
- бъдеща военна среда – анализ на контекста за провеждането и необходимите способности за операциите на ЕС до 2030 г., съгласно задачите на ЕПСО по Договора за ЕС и Европейската стратегия за сигурност;
- тенденции в развитието на науката и технологиите и промишлени перспективи – анализ на възможностите, които науката и технологиите предлагат да развитие на бъдещите военни способности на ЕС и анализ на отбранителната технологична и промишлена основа.

Изграждането на Европейски военни способности показва, че ефективността на Европейските отбранителни усилия се базира на ангажираността и достойния принос на всяка от страните-членки, и на координираността им в общите усилия за изграждане на необходимите оперативни способности, в условията на тясно сътрудничество с НАТО.

Анализът и оценката на необходимите отбранителни способности и тяхното достигане трябва да се извършва в условията на системната взаимовръзка на основополагащите императиви на съвременните Въоръжени сили: концепции, доктрина, структура, личен състав, обучение, оборудване, инфраструктура, поддръжка и готовност. По този начин ще овладеем инициативата и ние чрез науката за сигурността - като държава, система за сигурност и

общество да бъдем на нивото не само на тези, но и на бъдещите рискове и предизвикателства пред нас.

Новите рискове и заплахи за сигурността генерират комплекс от предизвикателства към интелигентната отбрана, като изградена ефективна и модерна система, която да позволява намирането на най-добрия баланс между изисквания за способности и разполагаеми ресурси, защото сигурността като състояние, процес и система придобива едно по-широко разбиране, както в световен така и в регионален и национален мащаб.

България не трябва да пропуска разкрилата ѝ се възможност да участва напълно и от първия момент в практическото формиране и провеждане на Общата европейска политика за сигурност и отбрана чрез модерна стратегия за национална сигурност, за да има шансове за постигане на своите политически приоритети и дългосрочни национални интереси. Пасивност или изчакване в този смисъл ще бъдат не просто безполезни, но ще донесат вреда на държавата в дългосрочен план, като я маргинализират в групата на незначителните партньори и съюзници в ЕС и НАТО.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] <http://europa.eu/generalreport/bg/2006/rg98.htm> Общ доклад 2006 - Глава V - Европа като световен партньор - Раздел 4 - Принос за сигурността в света - Европейска стратегия за сигурност и европейска политика за сигурност и отбрана. - посетен 05.2010г.
- [2] http://translate.googleusercontent.com/translate_c?hl=bg&langpair=en%7Cbg&rurl=translate.google.bg&u=http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm&usg=ALkJrhfhf3BRaLivJxAUгpo8e580ooE6yAg- Европа-2020.
- [3] Северноатлантически договор - Вашингтон, 4 април 1949 г.-Ратифициран със закон, приет от 39-ото НС на 18.03.2004 г. - ДВ, бр. 22 от 18.03.2004г. Издаден от Министерството на външните работи, обн., ДВ, бр. 22 от 18.03.2004 г., в сила от 29.03.2004 г;
- [4] ARMIES in Homeland Security: American and European Perspectives. 2006